

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

КЕЙС-МЕТОД І СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – ДОСВІД ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 І В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	84
Д.А. Лашкул, О.О. Солов'юк	
OPTIMIZATION OF PEDIATRIC TEACHING IN WARTIME CONDITIONS.....	86
Н. Lezhenko, O. Pashkova, K. Samoylyk	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ ЗДМФУ	88
Л.В. Лукашенко, І.В. Лихасенко, В.А. Лисенко	
СКЛАДОВІ УСПХУ В НАДАННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	89
Н.С. Луценко, О.А. Рудичева, О.А. Ісакова, Т.С. Кирилова, Т.С. Михальчик	
ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ З ПИТАНЬ ФАРМАКОГНОЗІЇ.....	91
О.В. Мазулін	
НАВЧАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: ЗА ТА ПРОТИ	93
Г.І. Макуріна, Л.О. Чернеда	
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	95
О.З. Мельнікова, О.З. Іванченко	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИВЧЕНІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	97
Н.С. Михайловська	
АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	100
Є.О. Михайлюк	
ДОСВІД НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	101
О.М. Міщенко, О.А. Варакута	
WAR IS WHAT HAPPENS WHEN LANGUAGE FAILS: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	103
Д.А. Москвітіна	
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	105
С.М. Недельська, В.І. Мазур, О.В. Кряжев, І.В. Самохін, Д.О. Ярцева, Л.І. Кляцька, Т.Г. Бессікало, О.С. Федосєєва, О.В. Лямцева	
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	106
О.І. Панасенко, А.С. Гоцуля	
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕЦЬКІЙ КЛІНІЦІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ MS OFFICE 365	108
В.І. Перцов, О.В. Пономаренко, С.І. Савченко	
АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ	109
С.Л. Подсевахіна, О.І. Паламарчук, О.С. Чабанна, Д.П. Мирний	
LABSTER PROGRAM AS A TOOL FOR ENRICHING STUDENT LEARNING EXPERIENCE IN HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY	112
О.І. Pototska, L.V. Makyeyeva, O.O. Popazova, T.S. Gromokovska, M.L. Tavrog, S.S. Popko	

Основна частина. На кафедрі факультетської педіатрії ЗДМФУ зараз проводиться відпрацювання практичних навичок студентів 4 та 6 курсу за змішаною формою навчання у тренінговому центрі: робота з «віртуальним пацієнтом», на симуляційних муляжах та навчання «біля ліжка хворого» у відділеннях багатопрофільної дитячої лікарні № 5 за активної участі студентів.

Направленість тематики обирається виключно практична з урахуванням особливостей розвитку, психології дітей різного віку, критерії ранньої діагностики та надання допомоги при критичних станах. Особливий інтерес викликають тренінги з серцево-легеневої реанімації, тренінги по виконанню плевральної пункції, проведенню ЕКГ, тощо. Співробітники кафедри максимально заохочують студентів до навчання за такими розділами як «Серцево-легенева реанімація», «Анафілактичний шок», «Невідкладна допомога при загостренні бронхіальної астми».

Особливе значення в навчанні студентів має їх готовність швидко та безпомилково використовувати свої знання в критичних ситуаціях. Умови стресу та недостатність досвіду – найбільш значущі фактори, що впливають на якість надання медичної допомоги молодими спеціалістами.

Кінцевий результат залежить від командної роботи, знання і навичок кожного учасника, тому актуальним є удосконалення форм короткострокових тренінгів з невідкладних станів з одночасним їх відпрацюванням в командах зі середнім та молодшим персоналом під контролем викладачів кафедри.

Так відпрацьовуються компетенції, вміння та навички як індивідуально, так і в сумісних діях під час командної роботи. Тому такі форми навчання швидко формують у студентів набуття базових навичок та вміння організувати надання допомоги, що буде важливим в подальшій практичній діяльності.

Висновки. Система додипломної освіти студентів має колосальні резерви відносно нових форм навчання, під керівництвом високопрофесійних кадрів для реалізації модернізації процесу навчання. Доповнення та удосконалення традиційних методів клінічного навчання з використанням спеціального обладнання для засвоєння практичних навичок дозволяє підвищити якість підготовки майбутніх лікарів та є умовою забезпечення якісної медичної допомоги.

Література

1. Кисельов С. М. Роль симуляційного центру в умовах змішаного навчання студентів у медичному виші / С. М. Кисельов, О. В. Назаренко, К. Б. Романова // Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2020: матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконф. з міжнар. участю, м. Запоріжжя, 19-20 лист. 2020 р. – Запоріжжя, 2020. – С. 15-16.
2. Ханюков, О.О., Єгудіна, Є.Д., Гетман, М.Г., Калашникова, О.С. (2019) Імплементация симуляційного тренінгу надання невідкладної допомоги для студентів 6 курсу при вивченні дисципліни «внутрішня медицина» (огляд літератури та власний досвід). Медична освіта, № 1. – С. 124-130.
3. Бойко Д. М. Цифрова медична освіта та віртуальний пацієнт - особливості впровадження в освітній процес / Д. М. Бойко, О. С. Бойко // Актуальні проблеми розвитку сучасної науки : матеріали XVI Всеукр. наук-практ. конф., м. Полтава, 3 червня 2021 р. – Полтава : Сімон, 2021. – С. 51–52.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ

О.І. Панасенко, завідувач кафедри природничих дисциплін для іноземних студентів та токсикологічної хімії, д. фарм. н., професор, А.С. Гоцуля, доцент кафедри природничих дисциплін для іноземних студентів та токсикологічної хімії, д. фарм. н., доцент

Ключові слова: освіта, війна, освітні платформи.

Вступ. Викладання та освітній процес в умовах війни можуть мати багато перепон комплексного характеру. Це перед усім знищення будівель закладів освіти, евакуація професорсько-викладацького колективу та студентів, вимушені переривання освітнього процесу, відсутність доступу до необхідних ресурсів. Однак, незважаючи на ці труднощі, важливо забезпечити продовження освітнього процесу в умовах війни. Освіта є ключовим фактором в забезпеченні майбутнього розвитку та відновлення суспільства після війни.

Основна частина. Серед важливих аспектів, які можуть бути враховані при викладанні та освітньому процесі в умовах війни, необхідно відмітити наступні:

- безпека: забезпечити реалізацію зазначеного аспекту можливо шляхом перенесення закладу освіти в безпечніші райони; дистанційне навчання в умовах воєнного стану є актуальним і ефективним інструментом, що дозволяє на практиці реалізовувати стратегію забезпечення безпеки освітнього процесу;

- гнучкість: освітні програми та навчальний план повинні бути гнучкими, щоб враховувати зміни умов та потреби студентів; це може означати адаптацію змісту навчання, залучення інтерактивних методів, використання освітніх платформ для дистанційного навчання тощо.

- психологічна підтримка: воєнний конфлікт може супроводжуватись травматичними подіями та стресом для студентів та викладачів, що потребує надання психологічної підтримки;

- доступ до освіти: забезпечення доступу до освіти для всіх студентів, незалежно від їхньої географічної локації та соціального статусу за допомогою альтернативних форм навчання або створення мобільних навчальних груп освітян;

- залучення спільноти: активна участь місцевої спільноти, батьків, викладачів та інших зацікавлених сторін до прийняття рішень та планування освітніх заходів в умовах воєнного стану можуть покращити ефективність освітнього процесу в умовах війни.

Необхідно звернути увагу і на той факт, що поліпшення освітнього процесу у складних умовах війни можливе у проекції партнерства з гуманітарними та іншими неприбутковими організаціями, урядами. Вони організації можуть надавати матеріальну та фінансову підтримку, навчальні матеріали та забезпечувати підготовку викладачів.

З усіх перерахованих аспектів важливу роль відіграє використання освітніх платформ. Адже вони полегшують процес навчання навіть у таких складних умовах як війна.

Серед достатнього різноманіття таких платформ можна виділити наступні їх форми:

- дистанційне навчання з можливістю проведення відеозанять, формування завдань з наступною їх оцінкою, спілкування та зворотнього зв'язку (Microsoft Teams, Moodle, Google Classroom, Zoom та інші);

- мобільні освітні додатки з використанням смартфона та планшета: містять інтерактивні відеоуроки, матеріали та вправи (Khan Academy, Duolingo, Quizlet, Prometheus та багато інших);

- вебінари та он-лайн курси: дозволяють студентам та викладачам здобувати нові знання, навички та вивчати різні дисципліни власним темпом і в зручний час (Coursera, Udemy, edX та інші);

- відкрите он-лайн навчання: передбачає безкоштовний доступ до відкритих навчальних матеріалів, відеолекцій, завдань та інших ресурсів, які можна використовувати для самостійного навчання (Khan Academy, TED-Ed, MIT OpenCourseWare, Coursera та інші).

Важливість цих освітніх платформ у воєнний період полягає в тому, що вони забезпечують доступ до якісної освіти без обмежень географічного розташування та режиму. Вони дають можливість студентам та викладачам здобувати нові знання, розвивати навички та покращувати освітні досягнення незалежно від того, де вони знаходяться. Результатом активного використання освітніх платформ також може бути створення мережі підтримки, де студенти, викладачі та інші учасники освітнього процесу можуть спілкуватися, обмінюватися досвідом та надавати підтримку одне одному. Це особливо важливо в умовах війни, коли учасники освітнього процесу можуть відчувати відчуженість та потребу у підтримці та співпраці.

Використання освітніх платформ сприяє розвитку цифрових навичок викладачів та студентів, що об'єктивно доповнює загальне уявлення щодо практичної значимості активного використання цього інструменту. Уміння шукати і оцінювати інформацію, спілкуватися та працювати в електронному середовищі є надзвичайно важливими в сучасному світі. Ці навички стають особливо цінними в умовах війни, коли доступ до традиційних навчальних ресурсів може бути обмеженим.

Освітні платформи дозволяють учням та вчителям самостійно вивчати нові теми, поглиблювати свої знання та розвивати навички, які вони вважають важливими. Це сприяє саморозвитку та

самоорганізації в навчальному процесі, а також дозволяє кожному індивідууму займатися самоосвітою у своєму темпі та за власними інтересами.

Загалом, освітні платформи, які полегшують процес навчання у воєнних умовах, роблять освіту доступною, гнучкою та інноваційною. Вони допомагають забезпечити стабільний та неперервний доступ до освіти навіть під час війни, що має велике значення для розвитку та майбутнього кожного учня.

Висновок. Освітні платформи є незамінним інструментом у підтримці освітнього процесу під час війни. Вони забезпечують доступ до освіти, сприяють розвитку навичок, створюють мережу підтримки та підвищують якість навчання.

Література

1. Dyson A., Polat F. Education in emergencies: A review of theory and research. *Review of Research in Education*. 2017. Vol. 41 (1). P. 192-221.
2. Smith A. Education in conflict and crisis: How can technology make a difference? *Journal of International Affairs*. 2016. Vol. 69(1). P. 65-80.
3. Herson K. Education during armed conflict: Assessing the evidence. *Journal on Education in Emergencies*. 2014. Vol. 1 (1). P. 9-43.
4. Harris R. A., Reimers F. Learning in a War Zone: A Review of the Evidence on Education in Armed Conflict. *Review of Educational Research*. 2017. Vol. 87 (4). P. 814-848.
5. Fujimoto K., Lippe M., Ghimire A. Mobile learning in conflict-affected settings: a systematic review. *Journal of learning for development*. 2019. Vol. 6 (3). P. 256-277.
6. Hautala J., Hautala T., Jurva R. Learning in the Shadows of War: University Students' Experience of Online Learning in Syria. *Education and Information Technologies*. 2021. Vol. 26 (6). P. 10253-10272.

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕЦЬКІЙ КЛІНІЦІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ MS OFFICE 365

В.І. Перцов, О.В. Пономаренко, С.І. Савченко

Вступ. Виникнення пандемії COVID-19 призвело до змін у всіх сферах людської діяльності [2]. Протиепідемічні обмеження спонукали впровадження дистанційних форм навчання (ДФН) в освітню сферу. Враховуючи швидкість виникнення нових штамів вірусу, що викликають нові хвилі захворюваності, проблема ефективності дистанційної освіти залишається актуальною і сьогодні [3]. У роботі представлено досвід використання хмарних технологій MS Office 365 при викладанні клінічних дисциплін у дистанційній та змішаній формах.

Мета роботи: ознайомити викладачів вищої школи із можливостями використання хмарних технологій MS OFFICE 365 для викладання дисциплін хірургічного профілю в умовах дистанційної та змішаної форми освіти.

Основна частина. Навчальний процес у вищому навчальному закладі (ВНЗ) характеризується різноманітністю форм його організації [1]. Це зумовлює певного роду вимоги до програмного середовища (ПС), що використовується для забезпечення дистанційної освіти, а саме: забезпечення широкого спектру інструментів для перекриття всіх потреб викладання. Спираючись на досвід, отриманий при роботі на посаді модератора дистанційної освіти в Запорізькому державному медичному університеті (ЗДМУ), колектив авторів вважає за потрібне рекомендувати до розгляду ПС MS Office 365.

Серед переваг, що надає дана платформа, звертає на себе увагу значна кількість інструментів, що цілком задовольнили всі потреби ВНЗ під час переходу на ДФН, наявність ПС як для стаціонарних, так і для мобільних пристроїв, а доступність майже всіх функцій у веб-версіях додатків забезпечує можливість перетворення будь-якого комп'ютера, забезпеченого інтернет- підключенням, на ефективний навчальний портал.

Як зазначено вище, ПС MS Office 365 має широкий спектр засобів за для забезпечення всіх форм організації навчання. У ЗДМУ лекції проводяться із використанням ПС MS Teams. Воно